

**ДО
ОБЩОТО СЪБРАНИЕ
НА НАКАЗАТЕЛНАТА КОЛЕГИЯ
НА ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД**

И С К А Н Е

ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД

за приемане на тълкувателно решение по повод противоречива практика на съдилищата относно тълкуването и прилагането на закона по въпросите, свързани с влизане в сила на съдебните актове

на основание чл. 125, вр. чл. 124, ал. 1, т. 1 от Закона за съдебната власт

Въпросите за влизане в сила на съдебните актове - присъди и въззивни решения, имат съществено значение в няколко аспекта и е важно да бъде решаван еднозначно и непротиворечиво от съдилищата. Еднопосочното решаване на въпросите кога съдебният акт влиза в сила е от значение:

- за определяне на началния момент при изчисляване на давностни срокове;
- за определяне на началния момент на срока за реабилитация;
- при определяне на общо наказание;
- при решаване на въпроси, свързани с повторност и опасен рецидив, с приложение на чл. 78а от НК;
- при определяне на срока, в който може да бъде подадено искане за възобновяване на наказателно дело.

Доколкото за момента на влизане на присъдите/решенията в сила не се постановява нарочен съдебен акт, то противоречия в съдебната практика по този въпрос не могат да бъдат констатирани единствено чрез преглед на съдебни актове от съдилищата в Република България. Съдебните актове могат да служат за преценка за начина на решаване на въпросите за влизане в сила единствено ако съдържат съображения, свързани с този въпрос, по повод решаване на други въпроси в конкретното наказателно производство. Поради това, изводи за наличие на противоречива съдебна практика могат да бъдат направени от изготвени становищата на съдилищата по проблемите

за влизане на съдебните актове в сила. На ВКС са представени обобщени становища от апелативните съдилища, които включват практиката на районните и окръжни съдилища в съответния апелативен район по няколко категории въпроси.

Въз основа на посочените източници - становища на съдилищата и постановени съдебни актове, се обосновават изводи досежно наличието на противоречива съдебна практика по следните въпроси:

1. В случай на оттегляне на въззивната жалба или протест от жалбоподателя или прокурора, кога влиза в сила присъдата/решението, кой е компетентният орган да се произнесе по оттеглянето, с какъв акт и кога, в следните хипотези:

- **когато оттеглянето е в срока на обжалване;**
- **когато оттеглянето е извън срока на обжалване, но преди делото да е пренесено в горната инстанция;**
- **когато оттеглянето е пред горната инстанция.**

Прегледът на становищата на съдиите от отделните съдебни райони, сочи на наличие на различни застъпвани тези, като те се отличават с немалко различия по отделните въпроси. Най-общо застъпваните становища могат да бъдат обобщени в следните групи:

А. Винаги, когато са постъпили жалби и/или протести срещу постановления първоинстанционен съдебен акт, делото следва да бъде изпратено на **въззивния съд**, който е компетентен да се произнесе по оттеглянето на жалбата/протеста/. Това разбиране може да бъде отнесено и към хипотезата, в която се обжалва/протестира въззивен съдебен акт – решение или присъда пред касационната инстанция. Въззивната инстанция/касационната инстанция се произнася с определение в открито или в закрито съдебно заседание съобразно момента на оттегляне.

Обсъжданата теза се аргументира с довод, че процесуалният закон не предвижда произнасяне на първоинстанционния съд при оттегляне на жалба/протест, че първоинстанционният съд по отношение на постъпилите жалби или протести разполага единствено с правомощие по тяхното

администриране и че този извод произтича от разпоредбите на чл. 324 - чл. 326 от НПК.

По отношение на влизане в сила на атакувания съдебен акт:

- в трите посочени във въпроса хипотези съдебният акт влиза в сила от датата на постановяване на определението на въззивния съд.

Така възприетия момент на влизане на първоинстанционната присъда в сила - с постановяване на акта на въззивната инстанция при оттеглени жалба/протест, се базира върху разбирането, че определението за прекратяване на въззивното производство е акт, който не подлежи на касационен контрол.

- в трите посочени във въпроса хипотези съдебният акт влиза в сила с влизане в сила на определението на въззивния съд по чл. 326 от НПК.

Съобразно това становище, определението на въззивния съд е обжалваемо и поради това първоинстанционният акт влиза в сила с влизане в сила на определението на въззивния съд по чл. 326 от НПК.

- първоинстанционният съдебен акт влиза в сила с изтичане на срока на обжалване, понеже оттеглянето на жалбата се приравнява на липса на жалба.

Друга част от съдиите застъпват теза, че компетентността за произнасяне при оттегляне на жалба/протест е в зависимост от стадия на производството:

Б. Ако оттеглянето на жалбата/протеста е в срока на обжалване или след него, но преди делото да е изпратено на горната инстанция, то компетентен да се произнесе е **съдията-докладчик**. Атакуваният съдебен акт влиза в сила с изтичане на срока за обжалването му, независимо кога е станало оттеглянето/от влизане в сила на разпореждането на съдията-докладчик/от постановяване на разпореждането.

Тезата, че компетентността за произнасяне при оттегляне на жалба/протест, ако оттеглянето е в срока на обжалване или след него, но преди делото да е изпратено на горната инстанция, е на съдията-докладчик, с разпореждане, се обосновава с довод за процесуална икономия, както и

със съображение, че при оттеглена жалба/протест не е възможно редовно образуване на въззивно производство.

В рамките на излаганото принципното разбиране за компетентност на съдията-докладчик в тези хипотези, са налице някои различия:

- не е необходимо изрично произнасяне от съда за прекратяване на производството по обжалване във връзка оттеглянето, доколкото то се приравнява по правен ефект до първоначално отсъствие на жалба/протест – присъдата влиза в сила с изтичане на срока за обжалването ѝ;

- компетентен да се произнесе е съдията-докладчик, с разпореждане, което не подлежи на обжалване – присъдата влиза в сила с изтичане на срока за обжалване, или с постановяване на разпореждането, с което се обявява за влязла в сила;

- компетентен да се произнесе е съдията-докладчик с разпореждане, като присъдата влиза в сила след изтичане на срока за обжалване на разпореждането на първоинстанционния съд.

В. Ако оттеглянето на жалбата/протеста е след изтичане на срока на обжалване, но преди делото да е изпратено на горната инстанция, то компетентен да се произнесе е **въззивният съд** с определение в закрито заседание /чл. 326 от НПК/ и това определение подлежи на касационен контрол на основание чл. 346, т. 4 от НПК. Атакуваният съдебен акт влиза в сила от датата на влизане в сила на определението, с който се оставя без разглеждане жалбата/протеста и се прекратява производството по делото.

Г. Ако оттеглянето на жалбата/протеста е пред горната инстанция, тя е компетентна да се произнесе с определение в закрито или открито заседание, в зависимост от момента на оттеглянето.

Констатира се противоречия по отношение на момента на влизане в сила на присъдата/решението в тази хипотеза, свързани с обжалваемостта на акта, с който се прекратява въззивното производство.

а/ съдебният акт влиза в сила от момента на постановяване на акта на въззивния съд, доколкото този акт не подлежи на инстанционен контрол.

Необжалваемостта на определението при оттегляне на жалба/протест се аргументира с липсата на правен интерес на оттеглящия.

б/ съдебният акт влиза в сила от момента на влизане в сила на акта на въззивния съд, доколкото този акт подлежи на инстанционен контрол.

Това становище се свързва с разбирането, че постановеното определение от въззивния съд за прекратяване на въззивното производство поради оттеглени пред него жалба/протест, е обжалваемо, понеже прегражда пътя на наказателното производство, като се извеждат аргументи от разпоредбите на чл. 346, ал. 4 от НПК и чл. 341 от НПК.

2. Кога влиза в сила присъдата/решението в случай на връщане на жалбата или протеста, поради това, че: са подадени срещу съдебен акт, който не подлежи на обжалване, са просрочени, подадени от ненадлежна страна или страдат от друг неотстранен в законовия срок недостатък, в следните хипотези:

- **когато връщането на жалбата или протеста не е било обжалвано или протестирано с частна жалба или частен протест;**
- **когато горната инстанция потвърди връщането на жалбата или протеста.**

А. В случай на връщане на жалбата или протеста, независимо поради каква причина (поради това, че са подадени срещу съдебен акт, който не подлежи на обжалване, са просрочени, подадени от ненадлежна страна или страдат от друг неотстранен в законовия срок недостатък) и в двете поставени във въпроса хипотези, присъдата/решението влизат в сила с влизане в сила на акта по чл. 323 от НПК и по чл. 351, ал. 4 от НПК.

Становището е, че когато връщането на жалбата/протеста не е било обжалвано или протестирано, съдебният акт влиза в сила с изтичане на срока за обжалване/протестиране на разпореждането за връщане; когато горната инстанция потвърди връщането – с влизане в сила на определението на въззивния съд.

Б. Според друга група становища влизането в сила на присъдата/решението е в различен момент в зависимост от основанията за връщане на жалбата/протеста.

I. Когато присъдата или решението не подлежи на инстанционна проверка, те влизат в сила от момента на постановяването ѝ/му.

Като основание за това се сочи разпоредбата на чл. 412, ал. 2, т. 1 от НПК.

II. При подлежащ на обжалване съдебен акт в хипотезите на просроченост, подадена жалба от ненадлежна страна или друг неотстранен в законовия срок недостатък, становищата са няколко:

а. При връщане на жалба или протест, когато връщането не е било обжалвано/протестирано или когато е обжалвано/протестирано и горната инстанция го е потвърдила, присъдата/решението влизат в сила с изтичане на предвидения в закона срок за обжалване на съдебния акт.

Мотивите на застъпваната теза са, че в хипотезите на просроченост, подадена жалба от ненадлежна страна или друг неотстранен в законовия срок недостатък, присъдата/решението и в двете хипотези влизат в сила с изтичане на предвидения в закона срок за обжалване. Аргумент за това е, че дори и горната инстанция да е потвърдила връщането, произнасянето ѝ има само констативен ефект; че връщането на неотговорящите на законовите изисквания жалби/протести, означава липсва на такива, поради което съдебният акт влиза в сила с изтичане на срока на обжалване.

б. В случай на връщане на жалбата или протеста, поради това, че са просрочени, подадени от ненадлежна страна или страдат от друг неотстранен в законовия срок недостатък и в двете поставени във въпроса хипотези, присъдата/решението влизат в сила с влизане в сила на акта по чл. 323 от НПК – с изтичане на срока на обжалване на разпореждането за връщане или от момента на потвърждаващото произнасяне на горната инстанция.

в. Само в случаите на просрочена жалба/протест и на подадена жалба от ненадлежна страна, и в двете хипотези, съдебният влиза в сила с изтичане на срока на обжалване.

г. Ако недостатъкът в жалбата/протеста е отстранен и въззивният съд е сезиран с принципно допустима жалба/протест, съдебният акт влиза в сила след влизане в сила на актовете, с които се потвърждава наличието или неотстраняването на съответния недостатък. Ако въззивният съд е сезиран с

недопустима жалба/протест, съдебният акт влиза в сила с изтичане на срока на обжалването му.

Ако недостатъкът в жалбата/протеста е отстранен и въззивният съд е сезиран с принципно допустима жалба/протест, то връщането на жалбата/протеста поставя под въпрос преценката дали те отговарят на изискванията за съдържание. Този правен спор се решава с акта на контролиращия съд, поради което съдебният акт влиза в сила след влизане в сила на актовете, с които се потвърждава наличието или неотстраняването на съответния недостатък. Ако въззивният съд е сезиран с принципно недопустима жалба/протест – изхождаща от ненадлежна страна, или е просрочена, тази жалба/протест не може да породи деволутивен и суспензивен ефект, като актът на горния съд по контрол на връщането само констатира недопустимостта им. Поради това, в посочената хипотеза, съдебният акт влиза в сила с изтичане на срока на обжалването му.

3. Кога влиза в сила присъдата/решението в случай, че пред горната инстанция е било образувано въззивно производство, независимо от недостатъка в жалбата или протеста, поради което на това основание те са били оставени без разглеждане.

А. Първото становище е, че присъдата/решението влиза в сила с влизане в сила на акта на въззивната инстанция.

По-голямата част от съдилищата приемат, че този акт на въззивната инстанция, като преграждащ пътя на наказателното производство, подлежи на касационно обжалване. Поради това, моментът на влизане в сила на акта на долната инстанция е изтичане на срока за обжалване, ако няма жалба или протест срещу съдебния акт за прекратяване на въззивното производство, или датата на произнасянето на горната инстанция.

Б. Второто становище е, че присъдата/решението влиза в сила от момента на постановяване на акта на въззивната инстанция.

То е застъпено от съдилищата, които не възприемат обжалваемост на определението, с което се прекратява въззивното производство, поради което считат за меродавен за влизане в сила на присъдата/решението момента на постановяване на въззивния акт.

В. Трета група съдилища считат, че първоинстанционният акт влиза в сила с изтичане на срока за обжалване и протестиране.

4. Кога влиза в сила присъда/решение, когато с тях са осъдени или оправдани няколко подсъдими, за няколко деяния и съдебният акт е обжалван или протестиран частично - само по отношение на част от дейците и/или на част от деянията. Какви са правомощията на въззивния съд в тази хипотеза?

По въпросите са налице разнопосочни становища:

А. Първото приема, че присъдата/решението влизат в сила с постановяване на окончателен съдебен акт от съответната инстанция, включително и по отношение на неподалите жалба подсъдими и в необжалваната част.

С оглед на очертаните в чл. 314, ал. 2 от НПК предели на въззивната проверка и правомощията на въззивния съд, присъдата или решението влизат в сила с постановяване на окончателен съдебен акт от съответната инстанция, включително и по отношение на неподалите жалба подсъдими и в необжалваната част. При частично обжалване или протестиране по отношение на част от дейците или деянията, без оглед на това дали се касае до съучастническа дейност, присъдата/решението следва да влязат в сила към момента на постановяване на въззивния съдебен акт, когато той е окончателен, или потвърдителен спрямо неатакуваните част и оправдателните такива, или към момента на постановяване на решението на касационната инстанция, когато въззивния съдебен акт подлежи на касация. Независимо от предмета на въззивната проверка, заложен в подадените жалби и протести срещу присъдата, и предопределеността на съдебния акт при липса на протест /жалба/ срещу оправдателна присъда, няма как присъдата в някоя нейна част да влезе в сила по-рано от влизането ѝ в сила по отношение на всички останали подсъдими или обвинения. Присъдата за всички подсъдими и деяния следва да влезе в сила по едно и също време, след постановяване на окончателен съдебен акт от въззивната или касационната инстанция.

Б. Според второто становище, присъдата за необжалвания подсъдим следва да се счита за влязла в сила с изтичане на срока за обжалване, а по отношение на обжалвания - с постановяването на окончателен съдебен акт на въззивната или касационната инстанция.

Присъдата/решението по отношение на един или няколко необжалвали подсъдими, по отношение на които няма жалба или протест и които не са се присъединили по реда на чл. 320, ал. 5 от НПК, следва да се счита за влязла в сила след изтичане на срока за обжалването ѝ.

В. Застъпилите третото становище считат, че присъдата за необжалвания подсъдим - съучастник, следва да се счита за влязла в сила от момента, в който за него се преклудира възможността за присъединяване към жалбата на друг подсъдим в производството пред въззивната инстанция.

Г. Четвъртото становище приема, че когато един от осъдените е оправдан и присъдата в тази част не е обжалвана или протестирана, спрямо него тя влиза в сила с изтичане на срока за обжалването ѝ.

Според тази теза, следва да се прави разграничение между осъден и оправдан подсъдим и когато един от осъдените е оправдан и присъдата в тази част не е обжалвана или протестирана, спрямо него тя влиза в сила.

Наличието на противоречива практика на съдилищата по въпросите, посочени в искането, обосновава извод за необходимост от тълкувателна дейност за преодоляването ѝ и приемане на тълкувателно решение от Общото събрание на съдиите от Наказателна колегия на Върховния касационен съд по тези въпроси.

Предвид изложеното и на основание чл. 125, вр. чл. 124, ал. 1, т. 1 от Закона за съдебната власт, правя следното

И С К А Н Е:

Общото събрание на съдиите от Наказателна колегия на Върховния касационен съд да даде отговор на следните въпроси:

- 1. Кога влиза в сила присъдата/решението в случай на оттегляне на въззивната жалба или протест от жалбоподателя или прокурора, кой е компетентният орган да се произнесе по оттеглянето, с какъв акт и подлежи ли на инстанционен контрол този акт:**
 - **когато оттеглянето е в срока на обжалване;**
 - **когато оттеглянето е извън срока на обжалване, но преди делото да е пренесено в горната инстанция;**

- когато оттеглянето е пред горната инстанция?
2. Кога влиза в сила присъдата/решението в случай на връщане на жалбата или протеста, в различните хипотези - подадени срещу съдебен акт, който не подлежи на обжалване; просрочени; подадени от ненадлежна страна; страдат от друг неотстранен в законовия срок недостатък:
 - когато връщането на жалбата или протеста не е било обжалвано или протестирано с частна жалба или частен протест;
 - когато горната инстанция потвърди връщането на жалбата или протеста?
 3. Кога влиза в сила присъдата/решението в случай, че пред горната инстанция е било образувано въззивно производство, независимо от недостатък в жалбата или протеста, когато на това основание те са били оставени без разглеждане?
 4. Кога влиза в сила присъда/решение, когато с тях са осъдени или оправдани няколко подсъдими за няколко деяния и съдебният акт е обжалван или протестиран частично - само по отношение на част от дейците и/или на част от деянията?

**ЗА ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД:**

ПАВЛИНА ПАНОВА

/Съгласно обявление на председателя на ВКС – Лозан Панов, изв. със заповед № 1698/19.07.2017г./